УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 74125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 25. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 7-го ЛЮТОГО 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 7, 1969 No. 25. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Четвер, 6 лютого 1969

В АМЕРИЦІ

СЕНАТОР ГЮ СКОТТ ПЕРЕДБАЧАЄ, що збільшений прибутковий податок, так званий 10-відсотковий надподаток, буде продовжений і на найближчий фінансовий рік, це значить до 30-го червня 1970-го року. Можливо, що у фінансовому році 1970-1971 цей податок буде зменшений на 5 відсотків. Сенатор Скотт є асистентом республіканського провідника в Сенаті сенатора Еверетта МекКінлі Діркcена. Президент Джансон запропонував в проєкті бюджету на 1969-1970-ий рік цей надподаток у висоті 10-ох відсотків, президент Ніксон погодився з цією пропозицією і заявив, що якби скінчилася війна у В'єтнамі, то можна б цей надподаток зменшити на половину.

ПЕНТАГОН СТАРАЄТЬСЯ ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ платень військовикам, приготовляючи цим способом, згідно з рекомендаціями президента Ніксона, перехід до скасування обов'язку військової служби, бо армія мала б складатися з самих добровольців. Секретар оборони Мелвін Р. Лерд сказав, що зміна системи платень для членів збройних сил — це перший крок до того, щоб збільшити число добровольців у всіх родах зброї та перейти до армії добровольців. Поки що в цій справі ще не внесено до Конґресу жадного проєкту — сказав Лерд. Поки не буде збільшення платень вoякам, важко буде перейти на систему добровольців навіть тоді, як не буде війни у В'єтнамі.

ПАЛАТНА КОМІСІЯ В СПРАВІ ПРОТИАМЕРИКАНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ не втішалася симпатіями в Конґресі, і часто були старання ліберальних членів Конґресу в тому напрямку, щоб її зліквідувати. Ця Комісія вела переслухання в справі прокомуністичної діяльности деяких осіб та організацій. Палатна Комісія Правил видумала нову назву для цієї Комісії: Палатна Комісія в справі внутрішньої безпеки. Повна Палата Репрезентантів має затвердити цю нову назву. Цю нову назву пропонує конґресмен із Мізурі Ричард Г. Ікорд.

СЕКРЕТАР ТРАНСПОРТУ ДЖАН А. ВОЛПІ заборонив видати 25.2 мільйона Іллинойській Центральній Залізничій Лінії, які схвалено було за урядування демократичного секретаря транспорту Аллана С. Бойда вже в січні цього року. Бойд тепер є директором цієї залізничої компанії. Іллинойська Центральна Залізниця мала за ці подаровані державою мільйони купити 130 модерних вагонів для підміських поїздів в районі Чикаґо. Секретар транспорту Волпі має перевірити справу цієї федеральної допомоги для іллинойської залізниці. Бойд заявляє, що він вповні „ізолював" себе від справи цієї допомоги, і її вирішували працівники його аґенції.

У СВІТІ

24-ГОДИННИЙ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК з вимогою збільшення заробітних платень був проведений в Італії всіма професійними робітничими спілками в середу 5 лютого цього року. Цього дня не вийшли газети, не було телевізійних передач, комунікаційний рух ґондолями у Венеції був цілком припинений і більшість установ і підприємств не працювали. Не діяли також деякі летунські лінії. Комунікаційний — залізничий, автобусовий та трамвайний рух був припинений тільки на протяг двох годин. У Римі та по всіх інших містах Італії відбулися масові демонстрації, здебільшого під комуністичними гаслами.

ЛИВАНСЬКИЙ УРЯД ЗВІЛЬНИВ ІЗ ТЮРМИ американського громадянина Пола Т. Бейла, арештованого в Баґдаді місяць тому. Бейл, американський співробітник Іракської Нафтової Компанії був ув'язнений під закидом шпигунства.

В ДЕРЖАВАХ СХІДНЬОЕВРОПЕЙСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО БЛЬОКУ відбувається пожвавлена дипломатична діяльність, правдоподібно, з намаганням відновити послаблені в наслідок окупації Чехо - Словаччини взаємини між цими країнами. В середу 5 лютого відлетів до Москви, нібито для неофіційних відвідин Янош Кадар, провідник угорської комуністичної партії Угорщини. Того ж самого дня ранком, ще перед відлетом Кадара, прибув до Будапешту, як гість угорського прем'єра Фока, прем'єр Юґославії Міка Спільяк. Це перші відвідини офіційного представника Юґославії на Угорщині від серпня 1968 року й інвазії на ЧССР, що її Юґославія гостро засудила. Минулого тижня президент Юґославії Тіто відбув дводенні відвідини в Румунії і конференції з румунським президентом Ніколяе Чаушеску.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ Андрей Ґромико зламав руку й не урядував останніми днями. Міністра закордонних справ Чехо-Словаччини Марка й інших гостей приймав замість нього його заступник Кузнєцов.

Чехо-Словацька Рада спонзорує в Ню Йорку антисовєтську демонстрацію, закликає всіх до участи

Ню Йорк. — Із канцелярії Чехо-Словацької Ради Америки повідомляють, що ця Рада спонзорує антисовєтську демонстрацію, що відбудеться у середу 12 лютого, о год. 7-ій вечора біля „Лінкольн Центру" при 1865 Бродвей, де тоді вперше виступатиме совєтський ансамбль „Московская государственная симфоніческая оркестра". Демонстрація скерована проти совєтського концерту в той час, як у Чехії та Словаччині патріотична молодь доходить до самоспалювання в боротьбі проти совєтсько-російського окупанта. Чехо-Словацька Рада Америки вже вислала меморандум до Державного Департаменту у Вашинґтоні з проханням припинити культурний обмін Америка СССР бодай доти, доки совєтські окупаційні війська і власті не заберуться з чехословацької території. Минулого року з наказу Державного Департаменту культурний обмін було перервано після інвазії Совєтського Союзу на ЧССР, але з цього року його знову відновили. Чехо-Словацька Рада звертається до всіх людей різних національностей, американців доброї волі, щоб підтримали чехів і словаків у цій демонстрації в Ню Йорку. Зокрема, ця Рада звернулась уже до Головної Канцелярії УККА, до голови нюйоркської станиці ПАБНА, американських прихильників АБН Михайла Шпонтака, та закликає українські комбатантські і молодечі організації підтримати цей виступ проти совєтського концерту в той час, коли в окупованій Чехо-Словаччині заповнюються знову тюрми.

НОВИЙ КОМІСІНЕР ЗСА ДЛЯ СПРАВ ВИХОВАННЯ

Президент Ніксон розмовляє з новопризначеним комісінером ЗСА для справ виховання д-ром Джеймсом Е. Алленом, юн. (зліва). Аллен найменований одночасно асистентом секретаря виховання в департаменті здоров'я, виховання і добродійности.

Сенатори проти розміщування протиракетної зброї для оборони ЗСА

Вашинґтон. — Конґрес минулого року признав $5 більйонів на продукцію і інсталяцію протиракетної зброї. На цю ціль видано вже $2.4 більйона. Але деякі американські кола виступають проти цієї зброї тому, що вона вповні не оборонила б Америку, бо була б розміщена дуже рідко. Ця протиракетна зброя мала б обороняти ЗСА проти комуністичного Китаю, який на початку 1970-их років матиме далекосяжні ракети. Міста, біля яких мали б стояти станиці протиракетної зброї, як Бостон і Шикаґо, протестують проти цього. Сенатор Едвард М. Кенеді виступає проти цієї протиракетної оборони, бо припадкова експльозія ракети „Спартан" спричинила б повне знищення в діяметрі п'ятьох миль та поважне знищення дальшого району. Проти розміщення цієї зброї виступають сенатори: республіканець Едвард В. Брук, республіканець із Кентакі Джан Шерман Купер, демократ із Ню Джерзі — Гаррісон А. Вілліямс і республіканець із Ню Йорку — Джекоб К. Джевітс.

Федеральна Комунікаційна Комісія хоче заборонити реклями цигарок в радіо й телевізії

Вашинґтон. — Федеральна Комунікаційна Комісія більшістю 6-ох до 1-го голосу вирішила пропонувати Конґресові заборонити всякі реклями цигарок в радіових і телевізійних авдиціях. Сама Федеральна Комунікаційна Комісія не може видати заборони про реклямy цигарок, бо Конґрес в 1965-му році схвалив був закон, важність якого кінчається в червні ц. р., і згідно з яким жадна федеральна, стейтова ані місцева аґенція не має права реґулювати реклямy цигарок. Сподіваються, що багаті тютюнові компанії старатимуться про це, щоб продовжити цей закон і поза червень 1969-го року, і тоді рішення Федеральної Комунікаційної Комісії не матиме жадного значення. Комісія заявляє, що американський нарід стоїть перед великою небезпекою, єдиною в своїм роді для здоров'я людей. В наслідок курення вмирає в цій країні на пістряка легенів 50.000 осіб, і від інших віддихових недуг 25.000. Уряд Здоров'я ЗСА оцінює, що в наслідок курення вмирає в ЗСА передчасно кожного року 300.000 осіб.

Конґрес збільшив платні своїм членам на 41 відсоток

Вашинґтон. — Конґрес 5-го лютого вирішив збільшити платні своїм членам на 41 відсоток. Внесок в цій справі поставив був ще президент Джансон. Президент Ніксон не противився цій пропозиції. Проєкт про збільшення платень стає законом, коли до 30 днів ні Палата Репрезентантів ні Сенат не поставить проти нього вета. Сенат вже схвалив цей внесок 4-го лютого, а Палатна Комісія Правил 5-го лютого відкинула внесок конґресмена республіканця з Айови Г. Р. Гросса, щоб заблькувати пропозицію Президента. Члени Конґресу, це значить конґресмени й сенатори мають збільшену платню з $30,000 до $42,500. Платні суддів Сайвищого Суду ЗСА збільшені до $60,000, а головного судді до 62,000. Члени Президентового кабінету також мають збільшені платні з $35,000 до $60,000. Збільшено платні також іншим високим урядовцям в різних федеральних аґенціях та суддям у федеральних судах. Деякі члени Конґресу твердили, що не можна збільшувати платні членам Конґресу тоді, коли Конґрес має поборювати інфляцію та збільшення цін на товари.

Дарія Гординська-Каранович виступить на вечорі для вшанування пам'яті поета Євгена Маланюка

Філядельфія. — Філядельфійська громада вшановує пам'ять великого поета еміґрації Євгена Маланюка літературно - музичним вечором, що відбудеться в першу річницю його смерти в неділю, 16 лютого в концертовій залі Етікал Сосаєті у Філядельфії. В програмі цього вечора виступить відома піяністка проф. Дарія Гординська - Каронович, яка виконає сонату Ао-Дур, опус 110 Бетговена, як також Г-моль, опус 5 Косенка і твір композитора Лятошинського „Клич до волі", опус 38. Поет Євген Маланюк був великим любителем музики, він постійно підкреслював значення музики для ілюстрації поетичних вечорів. Проф. Дарія Гординська - Каранович належала до гурту небагатьох близьких друзів Поета і її виступ на святковому вечорі в самий день річниці смерти Поета (Євген Маланюк помер 16 лютого 1968) буде прикрасою програми святкового вечора на пошану пам'яті найвизначнішого з літературних діячів еміґрації. В програмі вечора читання творів Поета у виконанні відомої драматичної акторки Євдокії Дичко-Блавацької і поета - читця Володимира Біляєва.

През. Ніксон рекомендує Сенатові затвердити негайно договір про заборону поширення нуклеарної зброї

Вашинґтон. — Президент Ричард М. Ніксон звернувся до Сенату ЗСА з рекомендацією провести в можливо якнайскорішому часі затвердження договору про заборону поширення нуклеарної зброї. Під час своєї виборчої кампанії Ніксон висловлювався — з огляду на окупацію Чехо-Словаччини Совєтським Союзом й іншими комуністичними державами — проти ратифікації цього договору. Тепер, у заяві, переданій Сенатові в середу 5 лютого, през. Ніксон, стверджує, що підписання цього договору служитиме державним інтересам ЗСА і „сприятиме урядовій політиці переговорювання із Совєтським Союзом а не конфронтації з ним". Цього ж самого дня, по полудні голова сенатської комісії закордонних справ Д. В. Фулбрайт повідомив, що переслухання в справі цього договору почнуться зараз після вакацій зв'язаних з днем Лінкольна. Як один із перших буде зізнавати під час цих переслухань державний секретар Вілієм П. Роджерс. Фулбрайт, демократичний сенатор з Арканзо, заявив, що ці переслухання будуть закінчені протягом одного тижня і договір буде переданий на розгляд та голосування Сенату в перших днях березня цього року. В Сенаті сподіваються деякої опозиції проти затвердження договору, головним чином з боку деяких республіканських сенаторів, між ними Беррі Ґолдвотера, який є рішучим противником підписання такого договору разом із Совєтським Союзом.

ЗСА хочуть відбути вступні розмови з представниками чотирьох великодержав в справі Середнього Сходу

Вашинґтон. — Американський уряд запропонував урядам Великої Британії, Франції і Совєтського Союзу відбуття прелемінарних розмов в справі Середнього Сходу, ще перед тим, заки мала б початися запропонована президентом Франції де Ґоллем конференція міністра закордонних справ названих чотирьох великодержав. Темою конференції мала б бути можливість замирення на Середньому Сході. Прелімінарні розмови — згідно із пропозицією ЗСА — мали б відбуватися також на терені Об'єднаних Націй і їх першим завданням було б встановлення, чи справді існують передумови для проведення пропонованої Францією конференції чотирьох великодержав. Будуть відбуватися прелімінарні розмови в формі безпосередніх зустрічей і контактів представників ЗСА із представниками інших держав. Настоюють ЗСА на свої пропозиції, щоб — згідно із заявою одного з американських дипломатів, не наражуватися на пізнішу невдачу у вислідах конференції чотирьох великодержав. Державний Департамент ЗСА переслав урядові французькому урядові уже принципову згоду ЗСА на переведення конференції.

Борман закликає СССР до співпраці з Америкою в космічних дослідах

Париж. — Командант залоги космічного корабля „Аполло 8" астронавт Френк Борман, який з доручення президента Ніксона відбуває поїздку доброї волі по країнах Европи, прибув 5-го лютого з Лондону до Парижу, де на пресовій конференції заявив, що ЗСА та СССР повинні погодитися в тому, щоб тісно співпрацювати в дослідах космічних просторів та обмінюватися своїми здобутками. В Парижі щиро привітали Бормана з боку урядових кол і публіки. Американський астронавт підкреслював, що досліди космосу мають міжнародний характер, і тому в цій ділянці повинна бути тісна співпраця між тими країнами, які досліджують космос. Борман виїхав до Европи з дружиною Сусанною та з двома синами 17-річним Фредеріком і 15-річним Едвіном. Борман не передбачає, щоб американські й совєтські астронавти могли разом літати по космосі, бо на це навіть не дозволили б різні типи космічних кораблів та інструментів. Урядовець, який їздить із Борманом, сказав астронавтові, щоб він не занадто підкреслював свою поїздку до СССР. „Добре буде, як ви скажете, що хотіли б одного дня відвідати СССР" — казав дипломат астронавтові.

Українські учителі на Пряшівщині закінчили страйк

Пряшів, ЧССР. — Газета „Нове Життя" з 17 січня ц. р. повідомила, що страйк українських учителів на Пряшівщині, у Свидницькій окрузі, закінчився. Він тривав від 20 грудня 1968 р. до 13-го січня. Учителі протестували проти призначення украіножера - словака Ціхого на керівну посаду в шкільництві у тому районі. Ціхий „у змислі закону 69/67 зб. пар. 44 у виборах не перейшов. Вимагаймо від КНК, щоб правоплатність цього рішення провірив і повідомив про результат". Українські вчителі повернулись до праці в школах і в українських шкілках, однак, вони поставили вимогу, що є законною вимогою в боротьбі проти словачення українських дітей, громадян Чехо-Словаччини: „. . . Вимагаємо нового кандидата без різниці національної приналежности, але з усіма передумовами до соціялістичного співжиття української і словацької національностей в нашому окрузі".

Утворення Лемківського Музею було предметом нарад Нюйоркського Відділу Організації Оборони Лемківщини

Ню Йорк. — В минулу неділю, 2 лютого ц. р. в Ню Йорку відбулися загальні збори місцевого, Першого, Відділу ООЛ, на яких головним предметом дискусії та плянування на майбутнє було утворення в Ню Йорку Лемківського Музею, щоб у ньому зберегти те, що врятовано з катастрофи виселення Лемківщини. Давні й нові іміґранти з Лемківщини, зокрема ці, які приїздять з Польщі, зберегли багато скарбів лемківської культури, які слід заховати для майбутности. Крім справи музею обговорено зміст збірника „Лемківщина", який готується до друку і має стати енциклопедією всього знання про Лемків-

(Закінчення на стор. 4-ій)

В НАСЛІДОК ПІДПАЛІВ ЗГОРІЛИ КНИЖКОВІ КОЛЕКЦІЇ У ВИДУБЕЦЬКОМУ МОНАСТИРІ. — В КИЄВІ СПАЛИВСЯ НА ОЧАХ ЛЮДЕЙ УКРАЇНЕЦЬ ВАСИЛЬ МАКУХ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — З достовірних джерел одержано підтвердження опублікованих вже в деяких українських еміґраційних газетах повідомлення про пожежі у Видубецькому монастирі, в комплекс якого входять дві церкви Михайлівська і Георгієвська або соборна св. Юрія. В наслідок, правдоподібно, підпалу згоріла не лише сама Георгіївська церква, але й були знищені безповоротно важливі книжкові й архівні фонди і твори мистецтва. В повідомленні РАТАУ — Радіо-телеграфного Аґенства України — що було надруковане не в республіканських, але тільки в міській газеті „Київська правда", стверджено такі факти: „В ніч на 26 листопада ц. р. (1968) виникла пожежа в колишній Георгіївській церкві, в якій йшла підготовка до проведення реставраційних робіт. Для розслідування причин пожежі і внесення до Ради Міністрів УРСР пропозицій по відбудові і реставрації цього пам'ятника архітектури XVII століття, що входить до комплексу споруд колишнього Видубецького монастиря, створено урядову комісію." Згідно з перевіреними інформаціями, після цієї першої пожежі виникла вночі з 12 на 13 грудня друга пожежа у Видубецькому монастирі, яка не спричинила більших шкід, і зараз же на другу ніч з 13 на 14 грудня 1968 року третя велика пожежа получена з таємничим вибухом, внаслідок якої згоріла частина приміщених у Видубецькому монастирі бібліотечних фондів. Ближче не встановленого дня, в січні 1969 року, сталася нова, вже четверта пожежа в Георгіївській церкві Видубецького монастиря, в результаті якої згоріли в дуже драматичних умовах складені в цій церкві цінні книжкові й архівні фонди, між ними багаті колекції славістики й гебраїстики. Згоріли тоді також рештки книжок, врятовані з пожежі в Державній Публічній Бібліотеці АН УРСР в травні 1964 року. Магазинові тимчасово довгими роками книжкові фонди в Михайлівській церкві Видубецького монастиря були опрацьовувані в літку 1968 року співробітниками Центральної Наукової Бібліотеки АН УРСР і частинно перевезені до інших приміщень. В грудні 1968 і в січні 1969 р. мали бути вивезені також книжкові фонди з Георгіївської церкви. В громадських колах УССР переконані, що причиною пожеж у Видубецькому монастирі зумисний підпал — подібно, як це було із підпалом Погружальського в названій вище Публічній Бібліотеці АН УССР. Українські діячі науки й мистецтва побоюються, що так само можуть бути знищені безповоротно сотки цінних творів церковного мистецтва, звезених з різних церков і монастирів Західньої України і складені у колишньому Вірменському соборі у Львові.

Одночасно із цим одержано підтвердження вже давнішої вістки, а саме, що дня 11 травня 1968 року спалився в Києві на очах людей українець Василь Омелькович Макух. Запалюючи себе він крикнув: „Хай живе вільна Україна!" Залишив двоє дітей. Відомо також, що перебував у концентраційних таборах. Є деякі дані, що Василь Макух був колишнім вояком УПА або членом ОУН і був засуджений за свою націоналістичну діяльність.

Дітройт святкуватиме золотий ювілей Капелі Бандуристів

Дітройт. — Дітройт з великою урочистістю шануватиме у березні 50-ті Роковини Української Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка. Святкування розпічнуться 8-го березня Ювілейним Бенкетом з концертовою частиною „Мистці Ювілятам" при співучасті Г. Шерей, О. Бринь, О. Гошуляка та М. Понеділка. Рівночасно відбудеться показ пам'яток Капелі. В неділю 9-березня, в репрезентаційній Авдиторії Форда відбудеться Ювілейний Концерт, який буде Здвигом Бандуристів, першим в історії еміґрації й України. Перед публікою виступлять понад триста бандуристів і бандуристок з різних місцевостей Америки. Головним доповідачем у святкуваннях буде письменник Улас Самчук. Створено окремий Святковий Громадський Комітет, який очолив голова Культурно Мистецького Клюбу мистець Едвард Козак.

„Вільна Україна" нападає на голову українських баптистів Олексу Гарбузюка

Газета „Вільна Україна", що виходить у Львові зросійщеною українською мовою, в числі з 27 грудня 1968 р. надрукувала на продовження статтю Б. Антоненка — „голови секції права т-ва „Знання", антирелігійного „діяча", який бере участь у судових процесах проти віруючих у Бога. Антоненко нападає на українців-баптистів, які ще в 1961 р. створили своє євангельське Братство, щоб не підпорядкуватись Москві з її „російським баптізмом". Вільне Українське Братство видає „Братський листок", в якому надрукувало довгі списки українських євангелистів, котрих совєтська влада засудила і переслідує за „розкол" — за спротив московській централізації навіть у тому релігійному русі в Україні. „Вільна Україна" в статті „Єлейні брати" обвинувачує непокірних євангелистів в Україні, в тому М. Дацка, В. Петлеху, Г. Лук'янчука та ін., та нападає на „фашистського підособника Олексія Гарбузюка", який у Торонті нібито редаґує „антикомуністичну газету", а насправді ж редаґує релігійний журнал і не мав жадного відношення до фашистів чи комуністів, яких завжди поборює Божим словом. Пастор Олекса Гарбузюк, голова українських баптистів, написав 22 січня ц. р. листа до „Вільної України" в окупованому Львові, в якому, між ін. виступив на захист прав в Україні баптистів і віруючих у Творця: „Як член Екзекутивного Комітету Американської Ради Християнських Церков і Міжнародної Ради Християнських Церков, яка об'єднує 140 християнських домінацій у всіх країнах світу, я звернуся в обороні прав засуджених до цих Рад, до Світової Ради Церков, ОН і всіх доступних мені чинників світової опінії, яка й цього разу буде в користь покривджених".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Supscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Заперечують правду

Видана з початком 1968 року англійською мовою у канадійському видавництві в Торонто книжка Івана Коляски „Освіта в Совєтській Україні — Дослідження про дискримінацію й русифікацію" викликала, як і треба було сподіватися, люту реакцію совєтських режимних чинників. Подані І. Коляскою в його студії матеріяли, фактичні і статистичні дані про дійсний стан того, що називають „народною освітою" в Українській ССР, ілюстровані оригінальними фотографіями і таблицями, примусили режим виступити із запереченням не тільки висновків І. Коляски, але й приведених ним фактів та даних.

Завдання заперечити висвітлену І. Коляскою правду одержали три провідні совєтські публіцисти й історики освітньої справи в УССР: О. Дзеверін, О. Савченко і В. Смаль. Десять місяців трудилися вони, щоб врешті виступити на сторінках органу Міністерства освіти „Радянська Школа" (ч. 11 за листопад 1968 р.) із відповіддю І. Колясці на його, мовляв, наклепи і брехні.

Замало місця, щоб проаналізувати й висвітлити справжню суть і зміст репліки, надрукованої в „Радянській школі". Для методики авторів треба згадати тільки — для прикладу — застосовану ними методу промовчування суттєвих речей. З Івана Коляски, канадійського українця, марксиста і члена Комуністичної партії Канади, зробили... „націоналістичного запроданця", „апологета імперіялізму" і „злісного наклепника". Цілком промовчано факт, що Коляска перебував в Україні як стипендіянт компартії Канади і що вчився він також у вищій партійній школі в Києві. Якщо ж ідеться про саму суть писання в „Радянській Школі", то вистачить згадати, що його автори ніже й словом не відповіли на ствердження Коляски про трагічну ситуацію мільйонів українців в РСФСР та інших совєтських республіках, де вони позбавлені не тільки українських книжок, газет, радіо і телевізії, але навіть своєї рідної української початкової школи.

При такій методі промовчування найсуттєвішого всі намагання заперечити правду про дискримінацію і русифікацію були й залишаться даремні.

Чорний континент

Чи чорний континент — Африка — стане червоним континентом?

У Москві й Пейпінґу ще кілька років тому вважали, що це справа... кількох років. У Москві й Пейпінґу заздалегідь вишколювали сотні африканців, особливо в московському міжнародному університеті ім. Люмумби. Червоний Китай наслав у новостворені африканські держави багато своїх „радників", дипломатів і шпигунів-пропаґандистів. За Марксовою теорією, кожна країна повинна мати високорозвинену індустрію, мати робітничу клясу, щоб назріла комуністична революція. Але у випадку з африканським континентом комуністи самі відкинули Маркса і намагались, використавши нагоду, завести бодай у кількох африканських державах свій лад. У державі Малі створено навіть колгоспи, за порадою випускників московського університету Люмумби...

Що нині діється на чорному континенті, який за останні два десятиріччя покрився новими незалежними державами? Вже майже з усіх африканських країн вигнано червонокитайських аґітаторів або ж поставлено їх під нагляд. У згадуваній державі Малі, колишній французькій колонії, військові кола вчинили переворот проти прихильника Мао Тсе-тунґа, прем'єра Кейта: його прибічників-комуністів серед ночі переводили з ліжок у в'язницю; „околгоспненим" селянам віддають їхню землю. У Ґвінеї, де є сильні московсько - комуністичні впливи і мало грошей, голова уряду Секу Туре два роки тому видалив американських ідеалістів із Корпусу Миру, але цього року запросив їх назад, щоб допомагали розбудовувати нову державу. Як відомо, в Ґані злетів з червонуватого „трона" Нкрумах. Із колись французького Конґо вже вигнано кубинських „інструкторів". У Бурунді і Центральній Африканській Республіці відбулися військові переворота, шляхом яких позбулись у тих країнах червоних впливів, особливо китайських. В імперській Ніґерії, якій допомагає імперська совєтська Росія, триває завзята війна: Біяфра змагається за свою незалежність.

Чорний континент не став червоним і не стане: молоді народи швидко переконуються, що комунізм, може, добрий для пропаґанди, але не для життя.

Роман Рахманний

ПОЛУМ'ЯНИЙ ПОКЛИК З УКРАЇНИ

Словесних покликів, сповнених вогнем завзяття і бойової готовости, ніколи не бракувало протягом останнього півстоліття нашої історії. Не бракувало теж гідних українців, що мали відвагу підперти свої полум'яні слова власними ділами. Сама обставина (здавалося б, незначна на тлі історії людства), що совєто - російським окупантам України протиставилися українські патріоти збройною рукою майже десять років без ніякої чужоземної допомоги, є переконливим доказом на це твердження.

Тепер ми вступили в 1969 рік, і всі ми свідомі великих змін, що настали у світі. Не минули ці зміни і України. Розвиток техніки, зростання міського населення, поширення засобів масової інформації, розширені зв'язки з іншими країнами та ознайомлення з проблемами сусідніх народів — усе це якоюсь мірою перетворює український народ, що живе нині в нових умовах, відмінних від умов з-перед 25 років.

За нових умов виникають нові потреби і нові спроби заспокоювати нові вимоги чи досягати бажані цілі. Саме за цих нових умов (що існують у всіх країнах СССР, з Росією включно!) проявилося явище письмових протестів окремих громадян до урядових центрів з домаганнями поліпшити життьові умови, розширити вузькі рамки свободи чи повернути окремим громадянам і цілим спільнотам права, загарбані насильницькою владою. Всі ці писання не пройшли офіційної цензури і не могли б бути надруковані в офіційних виданнях; для совєтського громадянина вони замінюють вільну трибуну, в якій можна було б обговорювати найпекучіші питання його країни.

Як у Росії, так і в Україні, з рук до рук передаються у відписах не лише літературні статті, суспільно - політичні трактати, поезії, оповідання, гуморески, але й протести щодо затаєних владою подій і повідомлення про злочинні діяння державних чинників. Нецензуровані матеріяли, які продісталися поза межі України, допомогли якоюсь мірою проламати байдужість громадської думки Заходу щодо становища в Україні і доказати, що там проводиться плянова політика культурно-національного ґеноциду.

Межа терпеливости

Хоч якими цінними були і є ці матеріяли - писання, як засіб самооборони людини і цілих суспільств проти тоталітарних режимів, все таки вони були і є лише ознакою одного етапу в розвитку мислення і діяння т. зв. совєтської людини, а зокрема української людини в совєтській системі. Сьогодні наочно видно, що значній частині суспільства СССР вже не вистачає письмових нецензурованих дебатів, не задовольняють її уже й форми законного протесту. Бо за всі ці мирні й по суті законні засоби самооборони влада карає тюрмою і концтаборами. Ось чому недавно в самому серці „тюрми народів" — на Червоній площі коло Кремлю — в Москві пролунали постріли, спрямовані в автомашину, в якій мали їхати найвищі партійні, державні та поліційні чиновники.

Ці постріли говорять нам, що навіть у російської людини терпець має свою межу.

В Україні проходить подібний процес, що — до речі — нагадує суспільно - політичні процеси в інших країнах, підкорених комуністичною Москвою. Поряд з нецензурованими протестаційними писаннями проти гноблення України росіянами і знищування української культури виникають протести полум'яного характеру в буквальному значенні того слова: людина свідомо спалює себе на велелюдній площі і передсмертним покликом намагається привернути увагу притупленої громадської думки до найпекучішої справи.

Ще в 1966 році Микола Дідик, українець з Полтавщини, комсомолець, облив себе газоліною і перед будинком Центрального Комітету Комсомолу в Москві запалив свою одежу. З югославських джерел стало відомо, що він таким чином протестував проти ув'язнення українців і русифікування України. Офіційні чинники, примушені якось пояснити цей прилюдний трагічний випадок чужоземним кореспондентам, твердили: Дідик хотів воювати у В'єтнамі проти буржуазного південнов'єтнамського режиму і американських інтервентів, але совєтська влада не дозволила йому, бо вона — „невтральна"; тоді, мовляв, Дідик зазнав нервового розладу і в приступі божевілля спалив себе.

Живий смолоскип

Такого пояснення не можна було подати до преси в травні 1968 року, коли Василь Макух — батько двох дітей, колишній в'язень сталінських концтаборів довершив самоспалення на одній з площ Києва. Поперше, ніхто не повірив би в таке твердження. Подруге, Київ — провінційне місто, де нема ні одного чужоземного посольства, ані одного постійного чужоземного кореспондента; тому совєтській владі легко придушити вістки про цю подію і вчинок ще одного „совєтського б о жевільного"...

Однак, не надовго. Українські патріоти з поміччю нецензурованих листків уже поширили вістку про цю страшну подію по всій Україні; дійшла вона вже й закордон. Василь Макух, повернувшись із заслання, бачив на кожному кроці те саме сталінське гноблення України в н а ц і ональному, культурному і соціяльному відношеннях. Він був ознайомлений з нецензурованими матеріялами і письмовими протестами до центральних властей. З дня на день він пересвідчувався, що цих протестів не вистачає. Тому вирішив зробити полум'яний протест.

Не за В'єтконґ, не за мітичний марксизм - ленінізм і не за матеріяльні вигоди він перетворив себе в живий смолоскип на площі столиці України. Вогнем свого горіючого тіла він намагався розпанахати темний покров російської ночі, що закриває Україну від очей світу і створює враження непорушного „миру й тишини". Поки вогонь відібрав йому свідомість, Василь Макух встиг крикнути до сторозтерзаної юрби: „Хай живе самостійна Україна!"

Цим він показав, що нині в Україні є українці, які не піддаються русифікаційному тискові росіян і готові боротися за ідеал суверенної української держави. Самоспалення — новий етап у розвитку їхньої думки і діяння в постійному процесі конфронтації українського народу з російським колоніялізмом.

Вогонь на вогонь

Коли за відомом і спонукою колоніяльних властей у Києві спалено бібліотеку українознавства (1964), тоді по всій Україні поширилися були протестаційні описи того варварського вчинку росіян. Один з таких документів доведено до відома Об'єднаних Націй. Нині, завдяки подібній діяльності українських патріотів, ми дізналися, що в ніч з 26 листопада 1968 р. згоріло нутро Георгіївської церкви, що становить частину комплексу Видубицького монастиря. Як пам'ятку української архітектури XVII століття, Георгіївську церкву відновлювано, але хтось вирішив знищити її. Влада „шукає винуватця" і навіть утворила „урядову комісію" для дослідження справи. Може навіть буде новий процес з новим Погружальським.

Таким чином маємо два вражаючі факти з 1968 року. Московська влада всіма силами знищує окремішність України в культурному відношенні; в політичному відношенні обезличення України завершено. Але наші брати не здають позицій і протиставляться цій традиційній політиці Росії супроти України. Покищо вони відповідають полум'яними покликами, що мають на меті: привернути увагу громадської думки світу до трагічного становища України. Водночас вогнем живих смолоскипів вони розтинають „російську ніч" і всім тим, які говорять і пишуть про „недоречність і безвиглядність будь - якої боротьби за самостійну Україну", відповідають своїм полум'яним покликом: „Хай живе самостійна Україна!.."

Чи можна ясніше освітлити сучасну дійсність в Україні?

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Неправильна інформація

В місячнику „Сучасність" за грудень 1968 р. появилась стаття п. Ростислава Л. Хом'яка п. н. „Небувалий 1968: Україна справді на міжнародному форумі", в якій автор пробує дати українському читачеві перегляд голосів чужомовної преси, що їх викликали твори (і арешти) В. Чорновола та І. Дзюби.

В цій статті п. Хом'як, розхвалюючи американського журналіста Пола Вола, який, мовляв, є „постійним експертом від Радянського Союзу" бостонської газети „Кріщіян Саєнс Монітор", написав м. і. таке:

„Пол Вол помістив статтю про українське самостійництво від Переяславської угоди до нинішнього дня. Тут коротко, але точно вияснено питання з історії і національної політики України. Українцям поза межами батьківщини, яким часто доводиться писати листи до редакцій з вияснeнням, що Україна це не „Рашія" (Росія), треба мати цю статтю під рукою і, замість листів, висилати фотокопії статті Пола Вола. Це безумовно буде більш ефективне!"

Кожний, хто мав нагоду прочитати в оригіналі дві статті п. Вола, що були друковані в згаданій газеті з 13 і 17 квітня 1968 р. (п. Хом'як пише тільки про другу статтю), мусить бути, делікатно висловлюючись, дуже здивований оцінкою п. Хом'яка, а головно його суґестію „висилати фотокопії статті Пола Вола".

Розгляньмо, як Пол Вол з'ясовує своїм читачам „українське самостійництво", а зокрема українські визвольні змагання 1917-1923 рр. Починаючи свою статтю мнимою розмовою поміж українським і польським письменниками про пам'ятник Хмельницького в К и є в і (мовляв, той пам'ятник зайвий, на думку українця) і вияснюючи читачам, хто такий Хмельницький (і Мазепа), п. Вол підкреслює вагу українського націоналізму і економічного потенціялу України, а згодом пише: „Не дивниця, що вороги Росії, а пізніше Совєтського Союзу все старались уживати український націоналізм для своїх цілей..."

Пол Вол не знаходить потрібним сказати хоч би одне речення про самостійницькі змагання найкращих синів України в часі, коли була створена Українська Народна Республіка, чи в другій світовій війні, але пише фантастичні історії про те, що, мовляв „у розгарі холодної війни західні вороги Совєтського Союзу серйозно дискутували над плянами розпалити повстання в Україні і створити з цієї найбагатшої совєтської республіки „Францію Сходу" під американським протекторатом..."

Далі він пише, що „претенсії українських еміґраційних організацій, що Україну окупувала чужа потуга, сильно перебільшені. Комуністичний режим в Україні був створений групою українських большевиків, включаючи такі добре відомі особи як М. Скрипник, С. Косіор, Х. Раковський і А. Бубнов".

Не знає, чи може й не хоче знати, п. Вол, що, крім Скрипника, всі ним названі „українські большевики" були присланими з Москви чужинцями і що Москва їх зліквідувала після того, коли „мурин зробив своє діло".

А як виглядають „короткі, але точні вияснення" основних питань „з історії і національної політики України" в статті Пола Вола, нехай покаже ще й таке речення: „Добрі відносини поміж українцями і великоросами не були заколочені аж до 1930-их (років), коли Сталін вичистив старих українських большевиків і на їх місце призначив Постишева..."

Пол Вол вводить читачів у блуд, коли пише, що „українська мова є офіційною мовою країни" або що „українська мова є мовою навчання в усіх початкових школах і в більшості середніх шкіл", не згадуючи ані словом про новий т. зв. шкільний закон і насильну русифікацію шкільництва, про яку документальну працю написав Ів. Коляска.

Ми не дивуємось писанням п. Вола, інструкторами якого були напевно якщо не чистокровні росіяни, то такі „експерти" від українських і російських справ, які все ще питання визвольних змагань українського народу зводять до „чужої інтриґи", німецької, австрійської чи навіть... американської (пор. писання Вола про „Францію сходу"). Такі „експерти" іґнорують вже доволі багату літературу з історії України найновішої доби і з питань національної політики большевиків супроти України. Для них не існують праці Р. Саллівана, Дж. Армстронґа, Дж. Решетаря, Р. Пайпса, Ю. Бориса, Я. Білінського, В. Дмитришина, Ю. Луцького, Дж. Коляски і інших.

Маємо, однак, право дивуватись захопленню п. Хом'яка статтею Пола Вола і ставити під сумнів його суґестії висилати фотокопії тієї статті замість листів до інших редакцій. Чи не краще зробив би п. Хом'як, виславши п. Волові відповідні завваги і пояснення хоч би тільки до цитованих вище місць і вказуючи йому на поважні наукові праці згаданих вище дослідників як не - українського, так і українського походження. Гадаю, що п. Вол, якщо він є справді поважним експертом від справ СССР, такі завваги і пояснення з вдячністю прийняв би.

А покищо мушу рішуче перестерегти всіх проти використовування статті Пола Вола для інформації редакторів інших газет. Висилання фотокопій статті Вола може не помогти, а, навпаки, пошкодити вияснюванню питань з недавньої історії та сучасного стану в підсовєтській Україні.

Володимир Савчак
Ню Йорк

Звернення-заклики і Лемківщина

В останіх місяцях появилося чимало звернень і закликів до українського громадянства від українських центральних установ та комітетів.

Ось перше звернення від УККА, датоване [illegible] грудня 1968 року, про відзначення сторіччя „Просвіти", в якому читаємо: „Це ж „Просвіта" покрила зразу галицькі, а згодом волинські і закарпатські міста і містечка, села і присілки сіткою народних читалень... Це ж вона помандрувала з українськими еміґрантами в далекий світ, допомагаючи їм зберігати свою національну ідентичність й не забувати про Україну. З Галичини на Буковину, Центральну Україну по Кубань і Зелений Клин, Закарпаття, Пряшівщину, Волинь і Полісся йшов історичний шлях львівської „Просвіти" на рідній території..."

Під тим зверненням підписались понад півсотні українських політичних, наукових, громадських і культурних діячів — всі вони, як один, виходило б, погодилися промовчати недолю української землі Лемківщини.

Як бачимо, ми, уродженці Лемківщини, маємо підставу говорити, що інтереси Лемківщини українськими центральними установами, як також і пресою, занедбані.

Уродженці Лемківщини вимагають від українських центральних установ однаково трактувати всі українські землі і українське населення, і домагаються, щоб всі центральні представництва негайно в формі відповідних заяв заявилися проти відлучення українських земель на захід від Сяну і Бугу від України. Що більше, вони мають задеклярувати перед світом, що всі ці землі є частиною України і відлучення найменшого куска землі від України без згоди українського народу в Українській Вільній Державі є неважним, противиться національним інтересам і навіть міжнародному праву. Українські центральні представництва мають засудити польсько - совєтську політику супроти українських земель на захід від Сяну та Бугу і представити її світові як злочин.

Національним обов'язком всіх українських організацій є заопікуватися українською територією і українським населенням на захід від Сяну і Бугу, якщо вони не бажають, щоб історія їх засудила за національну байдужість. Вже проминуло понад двадцять літ, а українське суспільство на еміґрації не видало з себе нічого, щоб допомогти тим нещасним українським людям.

Ми, уродженці Лемківщини, зокрема платники національного датку, маємо повне право домагатися від УККА, щоб він зайняв ясне становище щодо Лемківщини і на кожному місці підкреслював, що Лемківщина, як і всі українські землі, які не входять у склад теперішньої України, є її інтегральною частиною.

Не ліпше із зверненням секретаріяту СКВУ до української спільноти в 50-ті роковини Акту Соборности 22 січня 1919 року, датованим 22 січня 1969 року, і закликом Центрального Комітету для відзначення 50-річчя Української Н а ціональної Революції і відновлення Української Державности. В тому зверненні і заклику немає й слова про Лемківщину. Невжеж для тих установ Лемківщина „пропаща"? Ми хочемо почути їхні становища щодо Лемківщини, бо від часу Восьмої Зустрічі уродженців Лемківщини та схвалення на тій Зустрічі резолюцій вони ані крихітки не поступилися вперед. Коли цього не станеться, то треба уважати, що українські центральні установи на еміґрації зреклися Лемківщини й інших земель, які знаходяться під окупацією [illegible] історичних ворогів.

В. Май[illegible]

Петро Ісаїв

ТВОРЕЦЬ МОНУМЕНТАЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕПОПЕЇ ТРОХИМ ПАСІЧНИК

(3)

На такому широкому полотні-картині, якою є ця епопея (разом 2,737 сторінок машинопису, по 30 рядків на кожній сторінці), автор п о р у ш и в багато проблем, справ і дав багато з'ясувань. Є між тими з'ясуваннями й такі, з якими не можна погодитися. Наприклад, автор, представивши релігійне вірування, а в іншому місці стародавній апокриф, які не згідні з навчанням християнської Церкви, не займає до них свого становища. На мою думку, він повинен був мистецькими засобами спростувати невірні погляди. Є ще декілька інших моментів, з якими годі погодитися і про які я пишу в довшій праці про творчість Т. Пасічника. Одначе, згадані з'ясування не є головною темою епопеї, і вони стоять у ній, сказати б, на маргінесі. Основний напрям твору глибоко християнський, перейнятий щирим християнським світоглядом і глибоким українським патріотизмом.

„По всій Україні"

Ще перед започаткуванням своєї епопеї написав Т. Пасічник поему „По всій Україні", що має 193 сторінки і складається з віршів різної метричної будови. Головна її тема — визвольна боротьба України в 1917-19 роках. Перше видання цієї поеми появилося друком також у Чехо-Словаччині (в тому самому видавництві, що видрукувало перше видання 1-го тому епопеї), а друге в Ню Йорку 1963-64 р. (на книжці не подано року видання). Написано її в 1922-25 рр. Перше видання „По всій Україні" з 1944 р., як і перше видання 1-ої частини епопеї, майже в цілості захопили большевики. Про цю книжку появилось кілька прихильних рецензій*). Проф. д-р Василь М. Лев написав про неї в „Народній Волі" (ч. 29, 1964 р.) так:

„Поема складається з 20 частин із заголовками, що дають змогу краще орієнтуватися в місці і розвитку акції.

„Т. Пасічник представив у своїй поемі символічно боротьбу українського народу за свої відвічні права до свободи, незалежности і суверенности. Цю боротьбу веде безіменний герой, символічний провідник народу, син простолюддя, немов Т. Шевченко. Все своє життя віддав він на службу народові...

„Т. Пасічник написав поему в стилі панівного у нас у 1920 рр. символізму..."

Проф. В. Лев навів, між іншим, такий вірш Т. Пасічника:

Дзвонить Київ,
 моляться Карпати...
Рідні діти вийшли!
 Брат на брата!
Скорбна туга
 по землі ходила,
В рідні села
 вістоньку носила:
Брате! у мене жінка
 і шестеро, брате, дітей!
За що ти мене погубив?!
Брате!
Куля, схрестив руки.
Навколо шум і звуки:
„Обійми мене,
 земленько-мати!
Моя мати!!"
Молоденький офіцер!
„Вмер?"
— „Не вмер!"
Занесіте обережно
 у шпиталь!"
— „Струнко!
 Груди — в сталь!"

А д-р Микола Сидір-Чарторийський у своїй рецензії в „Віблосі" (ч. 4, 1964 і ч. 1, 1965) відмітив такі моменти:

„Виявом головної ідеї твору є Бог, Україна, людина. До цього все без винятку прямує: думи, казки, події, мрії...

„Автор у своїй вірі, у своїй візії, що випливає з глибини доброго серця, передсказує воскресіння Правди-України...

„Мова поеми дзвінка та місцями пластична, це щось наче гарний музичний твір; словом, своєю музичністю вона справді відповідає і подіям (лагідні, ніжні, то знову бурхливі), переживанням і настроям; у поемі, читаючи її голосно, можна віднайти всі властивості мови: музичність, алітерації, асонації, милозвучність і т. п."

Сам Т. Пасічник написав у листі до мене з 28 серпня 1965 р. про музичність цієї поеми так: „Коли я писав, то наче грав на скрипку. Ця річ для скрипки. Тому там міняються разом із подіями строфи, ритми тощо."

Від себе ще відмічу, що в цій поемі вже є більшість заложень майбутньої епопеї. Наведу ще два вірші з тієї поеми. Ось опис деяких моментів з українського побуту (стор. 23-24):

Минала Пилипівка.
 Сумно... Журливо...
Лиш в згадці про свято
 тремтіло чуття.
Свят-Вечір, веселий, ясний,
 говірливий...
Солодка із медом
 та маком кутя.
В сорочечку вбрався.
 Вніс батько сніп сіна.
Лямпадка горіла в кутку
 над Христом.
Молився від втіхи.
 Тремтіли коліна...
Мов промінь світився
 над кожним чолом.

А закінчує автор той вірш такою строфою:

А вранці до церкви...
 А там колядою
Христа прославляли
 по всьому селі.
Ой, втіха та радість
 ходити з звіздою!
Співали, дзвонили
 хлоп'ята малі!

Поему „По всій Україні" почав автор таким „Заспівом", який є також її „Епілогом":

По всій Україні
 весело з вітрами
Співають прозорі
 вітри говіркі.
В емалях весняних
 малюються храми,
Над лісом верхіття
 у сріблі стрункі.

За піснею пісня
 злітає угору...
Метелик цілує
 всміхливі квітки...
У серці дзвін волі,
 туги і простору,
В очах переливи
 й тремтіння ріки.

На поле йдуть люди
 і ніжно руками
Розгортають землю
 і сіють зерно.
Зерно те зрослося
 із серцем, з думками,
Родюче, тремтюче,
 як серце воно.

Хто знає, що глибше в душі
 селянина:
Чи крихітка поля,
 чи сонце здаля,
Бо й віра, і звичай,
 і діти, й дружина,
Й життя — все та чорна,
 пахуча земля!

(Далі буде)

*) Сердечно дякую проф. Володимирові Міяковському, що прислав мені копії двох, тут цитованих рецензій. Також дякую йому за фотографії і копію автобіографії Т. Пасічника.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД ПЕРЕДАВ місту Ню Йорк 265-акрову площу в Брукліні, де давніше була корабельня фльоти. Кілька років тому припинили там будувати кораблі, місто Ню Йорк просило про цю площу, де воно приміститъ різних підприємців, які затруднять кілька тисяч робітників. Передавав площу секретар торгівлі Моріс Стенс посадникові Джанові Ліндзі.

Дитячі вистави на Різдвяній ялинці СУМА

Ню Йорк. — 17 декляматорів і виступ Дівочого Хору Осередку СУМ ім. ген. хор Т. Чупринки, під керівництвом інж. Романа Степаняка, при акомпаніяменті молодого піяніста Тараса Левицького — порадували молодь та батьків на Різдвяній ялинці Осередку. Крім того, силами сумівців і учнів Школи Українознавства при тому Осередку, були поставлені три дитячі різдвяні п'єски: „На Різдво" А. Радомського, „Український Вертеп" Л. Полтави та „Вертепик" Іваи Шугай. Діти й молодь радісно провели з батьками і виховниками час, одержали подарунки.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У США
ПЛЕНАРНА КОНФЕРЕНЦІЯ
ПРИСВЯЧЕНА 60-РІЧЧЮ ЖИТТЯ

ЮРІЯ ВОЛОДИМИРОВИЧА ШЕВЕЛЬОВА

Програма

I

Олександер З. Архімович — Відкриття Конференції.
Іван М. Фізер — Вступне слово.
Григорій О. Костюк — На шляху до вершин: Юрій Шевельов як літературний критик.
Микола О. Степаненко — Проти хвилі: ідеологічна незгода Юрія Шереха.
Василь Барка: Поет — критикові.

II

Борис О. Унбегаун — Східньо-слов'янські літературні мови.

III

ТОВАРИСЬКА ЗУСТРІЧ З ЮВІЛЯРОМ

Конференція відбудеться в неділю, 16-го лютого 1969 р. о 6-ій год. веч. в будинкові Академії:
206 Вест 100-та вул., Ню Йорк, Н. Й.

УВАН у США

Увага! ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Увага!

ВЕЧІР
НА ПОШАНУ ПАМ'ЯТІ
ЕВГЕНА МАЛАНЮКА
В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ ВІД ДНЯ СМЕРТИ ПОЕТА
відбудеться заходами
ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „СЛОВО" й УКРАЇНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО КЛЮБУ

в неділю, 16-го лютого 1969 року
о годині 5:30 по пол.
в залі ЕТІКАЛ СОСАЄТІ
Ріттенгавс Сквер у Філядельфії, Па.

Програму вечора виконають: проф. Дарія Гординська-Каранович, Евдокія Дичко-Блавацька, Володимир Біляїв і Остап Тарнавський.
Запрошується все Громадянство пошанувати пам'ять Поета участю у цьому святковому вечорі. Програмки до набуття при вступі на залю.

Організація Оборони Чотирьох Свобід України
повідомляє, що
15 і 16 лютого 1969 року в Ню Йорку
HOTEL COMMODORE
42nd Street and Lexington Avenue, New York, N.Y. 10017
— відбудеться —

XV З'ЇЗД ООЧСУ

Порядок нарад:

Субота, 15-го лютого 1969 року:
1. Реєстрація Делегатів — від год. 9-ої до 10-ої рано.
2. Відкриття З'їзду — година 10:30 рано.
3. Вибір Президії З'їзду.
4. Прийняття порядку нарад З'їзду.
5. Відчитання та затвердження протоколу з XIV З'їзду.
6. Вибір Комісій З'їзду: Мандатно-Верифікаційної, Номінаційної, Резолюційної, Фінансової, Статутової.
7. Звіти Головної Управи.
8. Звіт Контрольної Комісії.
9. Звіт Організаційного Суду.
10. Іменування Почесних Членів.
11. Дискусія над звітами.
12. Уділення абсолюторії уступаючій Управі.

Неділя, 16-го лютого 1969 року:
13. Доповідь: Визвольні процеси в Україні і еміграція" — проф. д-р Микола Богатюк.
14. Доповідь: мгр. Слава Стецько.
15. Звіт статутової Комісії і прийняття зміни статуту.
16. Звіт Мандатно-Верифікаційної Комісії.
17. Звіт Номінаційної Комісії і вибір: Головної Управи, Контрольної Комісії, Організаційного Суду.
18. Звіт Фінансової Комісії і затвердження Бюджету Головної Управи на 1969-70 роки.
19. Звіт Резолюційної Комісії і схвалення Резолюцій.
20. Внески й побажання.
21. Закриття З'їзду.

Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України
повідомляє, що
15 і 16 лютого 1969 року в Ню Йорку
HOTEL COMMODORE
42nd Street and Lexington Avenue, New York, N.Y. 10017
— відбудеться —

II З'ЇЗД ОЖ ОЧСУ

Порядок нарад:

Субота, 15-го лютого 1969 року:
1. Реєстрація Делегатів — від год. 9-ої до 10-ої рано.
2. Відкриття З'їзду — година 10:30 рано.
3. Вибір Президії З'їзду.
4. Прийняття порядку нарад З'їзду.
5. Відчитання та затвердження протоколу з 1-го З'їзду.
6. Вибір Комісій З'їзду: Мандатно-Верифікаційної, Номінаційної, Резолюційної, Фінансової, Статутової.
7. Звіти Головної Управи.
8. Звіт Контрольної Комісії.
9. Звіт Організаційного Суду.
10. Дискусія над звітами.
11. Уділення абсолюторії уступаючій Управі.

Неділя, 16-го лютого 1969 року:
12. Доповідь: „Визвольні процеси в Україні і еміграція" — проф. д-р Микола Богатюк.
13. Доповідь.
14. Звіт Статутової Комісії і прийняття змін статуту.
15. Звіт Мандатно-Верифікаційної Комісії.
16. Звіт Номінаційної Комісії і вибір: Головної Управи, Контрольної Комісії, Організаційного Суду.
17. Звіт фінансової Комісії і затвердження Бюджету Головної Управи на 1969-70 роки.
18. Звіт Резолюційної Комісії і схвалення резолюцій.
19. Внески й побажання.
20. Закриття З'їзду.

В суботу, 15-го лютого 1969 року о годині 7-ій вечором

ЗУСТРІЧ-БЕНКЕТ

В ПРОГРАМІ ЗУСТРІЧІ-БЕНКЕТУ:

Відкриття, спільна вечеря, привіти: Hon: Leonard Farbstein U.S. Congressman, голова УККА проф. Лев Добрянський, голова Відділу УККА (КОАУО) адв. Роман Гуглевич, President AF-ABN Dr. Ivan Docheff, ОУВФ — М. Гринковян.
Промова в англійській мові: Edith Kermit Roosevelt, в українській мові Іван Виник — голова ГУ ООЧСУ.
В мистецькій частині програми: Андрій Добрянський — бас-баритон. При фортепіяні: Ігор Соневицький.
Керівник програми: проф. д-р Микола Чировський. Вступ на Вечірку-Бенкет — 15.00 дол.

ЗАПРОШУЄМО УКРАЇНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ШАНОВНЕ ГРОМАДЯНСТВО ДО УЧАСТИ В З'ЇЗДІ І ЗУСТРІЧІ-БЕНКЕТІ.

ЗА ГОЛОВНІ УПРАВИ: ООЧСУ — ОЖ ОЧСУ:

ІВАН ВИННИК
Голова ГУ ООЧСУ

УЛЯНА ЦЕЛЕВИЧ
Голова ГУ ОЖ ОЧСУ

✝

Ділимося сумною вісткою, що дня 4-го лютого 1969 р. відійшов від нас у Вічність наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО і ДІД

Д-р ГРИГОРІЙ ЧВАРТАЦЬКИЙ

нар. 1-го вересня 1900 р. в Галичині.

ПАНАХИДИ в середу і четвер, 5 і 6 лютого 1969 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Ковальчика, 107 Yonkers Avenue, Yonkers, N.Y.
ПОХОРОН відбудеться в п'ятницю, 7-го лютого 1969 р. о год. 9-ій ранку з похоронного заведення до церкви св. Михаїла при Чеснат вул. в Йонкерсі, Н. Й., на цвинтар Mt. Hope у Hastings, N.Y.

Горем прибиті:
дружина — МАРІЯ
донька — ХРИСТЯ
зять — ЖАН-ПЄР
внука — ЕВА

По-над полем іде,
Не покоси кладе,...
Косить не минé,
На чужині зотне,...
Т. Г. Шевченко: „Косар".

Отсим повідомляємо Приятелів і Знайомих, що

✝

СОФІЯ з ЯЦІВИХ ФУГЛЕВИЧ

померла в Новім Санчі дня 13-го жовтня 1968 року на 83-му році життя.

Брат — Д-р РОМАН Л. ЯЦІВ
Родина в Краю і на еміграції

В ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
моєї Незабутньої МАТЕРІ

бл. п. Олександри з Ліницьких МАРКОВИЧ

був. артистки ЛАВРОВСЬКОЇ
буде відправлена
ПАНАХИДА
в неділю, 9-го лютого 1969 року
о год. 11:20 ранку
в Катедральному Храмі
НЕПОР. ЗАЧАТТЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ
816 N. Franklin вул. у Філядельфії, Па.
До участи в Панахиді сердечно запрошує Приятелів, Артистів, Учнів та Знайомих
Проф. ЗОЯ МАРКОВИЧ — донька

Українська Православна Катедра
св. Володимира
160 Захід 82-га вулиця в Ню Йорку

В неділю, 9-го лютого 1969 року
В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ПО СМЕРТИ,
після Літургії з участю
КАТЕДРАЛЬНОГО ХОРУ
буде відслужена
ПАНАХИДА
ПО БЛ. П. НЕЗАБУТНЬОГО
ПАВЛА ТИЩЕНКА
В ПОМИНАННІ ЗА ДУШУ СПОЧИЛОГО
Запрошує всіх Приятелів і Знайомих
син — Д-р ВОЛОДИМИР ТИЩЕНКО
з Дружиною

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ПІСЛЯ НЕСПОДІВАНОЇ й ПЕРЕДЧАСНОЇ СМЕРТИ
нашого Найдорожчого
МУЖА і ТАТА
БЛ. П. НЕЗАБУТНЬОГО

Проф. Д-ра МИКОЛИ ПОЛЕВСЬКОГО

видатного піяніста і педагога, професора Харківської, Віденської і Римської Консерваторій й Українського Музичного Інституту в Ню Йорку і Філядельфії
буде відправлена
ПАНАХИДА
в четвер, 13-го лютого 1969 року
о годині 8-ій вечора
в Катедрі Св. Володимира
160 Вест 82-га вулиця в Ню Йорку, Н. Й.
ЛЮДМИЛА — дружина
ЗОЯ — донька

Замість квітів на могилу
Проф. ІВАНА БОДНАРА
щирого Приятеля наших Батьків, що помер в грудні 1968 р. у Львові
складаємо суму 20.00 долярів на цілі НТШ в ЗСА.
Марія, Анна і Роман КОВРИНСЬКІ
Ню Йорк

•

ВШ. Родині Покійного, зокрема ВШ. П-ству Ржепецьким і Шиприкевичам, передаємо сердечні слова співчуття.

Замість квітів на могилу
бл. п. д-ра ГРИГОРІЯ ЧВАРТАЦЬКОГО
з Йонкерсу, Н. Й.
зложили 100.00 долярів на Фонд Катедри Українознавства
Стефанія і Яків ГНІЗДОВСЬКІ

ПОДЯКА

У вівторок, дня 17 грудня 1968 р. з волі Всевишнього відійшла у Вічність передчасно й несподівано моя Найдорожча ДРУЖИНА-ПРИЯТЕЛЬ

МАРІЯ КРИЖАНІВСЬКА

В тих найбільш критичних хвилинах мого життя знайшлися Добрі Люди, що своєю поставою старалися облегшити моє безмежне горе, і я цією дорогою хочу їм всім зложити свою найщирішу подяку:

Всеч. о. докторові Сергієві Федишкові ЧСВВ з церкви св. Юра в Ню Йорку за Панахиду та похоронні відправи;
Всеч. о. Іларіонові Бенедиктові ЧСВВ з церкви Чесного Хреста в Асторії за відправу Заупокійної Служби Божої та Парастас;
ВП. інж. І. Жуковському за зворушуючу промову на Панахиді;
ВП. д-рові Б. Ржепецькому, Голові Літ.-Мист. Клюбу в Ню Йорку, та Шановним Членам Управи за відложення запов'іджених імпрез в Клюбі, щоб дати змогу Гостям Клюбу бути присутніми на Панахиді;
ВП. мгр. Л. Крушельницькому, М. Прийнесові, проф. Л. Рейнаровичеві та І. Хомині за зорганізування хору;
ВП. Паням і Панам Акторам Українських Театрів, Приятелям Покійної, що помимо поганої погоди приїхали з далеких міст на похоронні відправи, щоб віддати їй останню послугу;
ВП. Членам Оперного Ансамблю в Ню Йорку, Українським Акторам у Філядельфії, та Управі Літ.-Мист. Клюбу в Ню Йорку, — за щедрі грошеві пожертви на суспільно-харитативні цілі;
ВП. Паням д-р І. Крамарчук, О. Івасівій та М. Рейнарович за опіку та ласкаву поміч у моєму горю;
ВП. Панові Михайлові Івасівій за моральну й фізичну допомогу у влаштуванні похоронів;
ВП. Панству мгр. І. Витвицьким, д-рові І. Крамарчук, проф. Е. Жарським, З. Чайківським (Філядельфія), Р. Савкам (Чікаго), інж. Я. Гевкам та С. Залеським (Австралія) — за щедрі пожертви на поминальні Служби Божі;

Всім Вельмишановним, що листовно чи особисто дали вислови свого співчуття, Тим що прислали квіти, та Всім, що своєю приявністю на жалібних відправах звеличали повагу хвилі.

Хай Всемогучий Господь винагородить Вас за Ваші співчуваючі серця.

СТЕПАН КРИЖАНІВСЬКИЙ

Капеля Бандуристок відзначила 10-ліття діяльности

В суботу 1-го лютого в залі Владимирс Кетерінґ відбувся бенкет для відзначення 10-ліття існування Капелі Бандуристок осередку СУМА ім. Пилипа Орлика в Дітройті. Бенкет влаштовував комітет на чолі з мґром Ярославом Тарнавським.

Відкриваючи бенкет, голова осередку Мартин Новаківський попросив о. д-ра Володимира Ґавліча, ЧСВВ, провести молитву, після чого передав ведення програми бенкету товстмайстрові Петрові Рогатинському. Головну промову виголосив член Головної Управи СУМА Ананій Никончук. Дуже зворушливим було відчитання уривку листа з Рідного Краю родича однієї з капелянок, повного захоплення Капелею, у виконанні якої він чув колядки, передавані радіопрограмою з Риму у навечеря Різдва Христового.

Мґр Євген Гановський, голова Головної Управи СУМА, висловивши признання Капелі Бандуристок за її осяги, роздав грамоти теперішнім і кол. капелянкам, з яких 64 були на бенкеті. Грамоти признання одержали також мистецький керівник Петро Потапенко та бувший і теперішній адміністратори: Євген Репета і Дмитро Труш.

В мистецькій частині бенкету виступив октет бандуристок, відспівавши 3 пісні. Відчитано багато привітів від організацій з Америки і Канади, а також Центральної Управи СУМ у Бельгії. Окремі побажання склали присутні на бенкеті отці: о. д-р В. Ґавліч від католицько парафії Непорочного Зачаття і о. А. Биковець, парох православної церкви св. Андрія Первозваного. Мистецький керівник Капелі Бандуристок Петро Потапенко подякував комітетові за гарне відмічення десятилітньої праці Капелі, поділився з присутніми кількома думками про значення і ролю Капелі у нашому культурному житті, закликав присутніх, а передовсім батьків капелянок, до моральної піддержки Капелі, що є необхідним у її дальшому розвитку.

Молитвою, яку провів о. Алескандер Биковець, закінчено бенкет. Після того відбулася товариська забава. На бенкеті було понад 250 людей.

Є. Р.

Утворення Лемківського Музею...

(Закінчення зі стор. 1-ої.)

щину, її історію, культуру, географію, людність тощо. Побіч першого повного видання творів найбільшого поета Лемківщини, Богдана Ігора Антонича, виданого заходами ООЛ, це видання, яким занимається централя Організації, буде одним з найважливіших видань на імігрaції не лише лемків, але взагалі. На це видання призначено допомогу Відділу в сумі 2,000 дол.

Збори відкрив голова Антін Евин, який разом з членами управи склав звіт з дуже живої діяльности Відділу. Відділ плекав товариське життя поміж місцевими лемками та зібрав суму 7,000 дол., з якої щедро допомагає братам-лемкам на Лемківщині і в Польщі. До нової Управи обрано: головою Івана Олексева, містоголовою Петра Гарайду, секретарем Степана Барну, касиром Івана Неілка, фін. секр. Василя Скомського. Головою Контрольної Комісії обрано Степана Кімака. В зборах узяли участь також члени головної управи ООЛ в особах Михайла Кавчака та Михайла Фарбанця. Проводила зборами президія в особах: д-р Ярослав Падох — голова, Петро Гарайда — заступник голови та Степан Барна — секретар. Збори виявили живучість ООЛ та широке зацікавлення громадськими справами її членів-лемків.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 8-го ЛЮТОГО 1969 р.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Володимира — 130 Відд. о год. 8-ій веч. в приміщенні Укр. Кат. Ветеранів, 33 E. 7th St. Проситься прибути і вирівняти чл. вкладки або переслати до Омелян Стешин, 4224, 194th St., Flushing, N.Y. 11358. — О. Стешин, секр.

НЕДІЛЯ, 9-го ЛЮТОГО 1969 р.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Т-ва Любов — 45-ий Відд. від год. 11:30 до 1:30 в домі У. А. Горожан при 847 N. Franklin Street. Проситься чл. прибути і вирівняти вкладки. — Управа.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Збирання чл. вкладок Т-ва Дністер — 430 Відд. як слідує: 9-го лютого о год. 1-3 по пол. в Тризубі; 16-го лютого о год. 11:30-1:30 в Укр. Клюбі при Френклін вул.; 22-го лютого о год. 7-9 веч. в Укр. Клюбі, 23 і Бравн вул. Проситься вирівняти залеглості. — І. Книгиницький.

СПОРТ

Редагує В. Сохан

УСТ „ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ" ВІДБУЛО ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

2-го лютого в залі власного дому при 680 Сендфорд евеню відбулися Звичайні Річні Загальні Збори УСТ „Ч. Січ". Зборами проводила президія в складі: С. Хромовський — голова, Т. Вислоцький — заступник і мґр Є. Перейма — секретар. Після вшанування померлих членів Т-ва однохвилинною мовчанкою відчитано протокол з поп. Зборів і відбулося звітування Управ: господарської і спортової секцій. Докладні і вичерпні звіти здали: Ю. Гельбіґ — уступаючий голова господарської секції, О. Твардовський — голова спортової секції і І. Ореняк — фінансовий секретар та книговод Т-ва. Звіт Контрольної Комісії підписаний її членами: пані Я. Олесницькою, І. Атаманцем і П. Колісником, відчитав її голова проф. Б. Стефанович.

Минулий рік пройшов для Т-ва під знаком посиленої активности, під оглядом господарським і спортовим. Найбільшим успіхом в господарському секторі треба уважати майже закінчену чергову стадію віднови дому, фронтової стіни, та осягнену стабілізацію фінансової господарки.

Чергових успіхів осягнуло Т-во також в активності численних ланок у спортовій секції. Понад 200 юначок, юнаків і старшого спортового активу, були діяльні в 8 ділянках спорту. Чотири футбольні дружини, три відбиванкові, тенісисти, плавацький актив, шахісти, кошівкарі і бриджісти відбули сотні змагань і виступів на терені східних ЗСА, де гідно репрезентували Т-во, українську громаду і взагалі українське ім'я. Очевидно, уся ця дуже жива активність і діяльність Т-ва не падала з неба. Управа та провідники ланок і дружин важко працювали, докладаючи багато часу, енергії і дуже часто власних грошей. За це Збори висловили усім спортовим активістам признання. З фінансового звіту спортової секції виходило, що ця секція мала $ 5.927. приходу і приблизно стільки розходу. Після широкої, але ділової дискусії над звітами, та уділення обидвом Управам абсолюторії, Збори приступили до вибору нового Проводу Т-ва. На пропозицію номінаційної Комісії (в складі: Т. Вислоцький, М. Стебельський, І. Ольшанівський) Збори вибрали нові управи секцій в такому складі:

Господарська: Ю. Гельбіґ — голова, Т. Вислоцький — 1-й заступник і госп. реф., проф. Б. Стефанович 2-ий заступник і орг. реф., мґр. Є. Перейма — секретар, І. Ореняк — фін. реф., П. Мельник і сот. В. Яворський — члени.

Спортова: О. Твардовський — голова, М. Лебедь — 1-ий заст. і ланковий плавання, І. Ольшанівський — 2-ий заст. і реф. аматорського спорту, Р. Бойко — 3-ий заст. і реф. амат. спорту, І. Ілемський — фін. секр., М. Стебельський — імпрезовий, В. Басняк, — госп. реф., мґр І. Хамуляк — пресовий, д-р І. Ярош, В. Матияш і Т. Школяр — фінансова комісія, інж. О. Сташків — реєстратор футбольного активу, А. Гайвас, В. Маркусь, Вік. Каздоба, Вол. Басняк, Ю. Гординський і Осип Сиґіда — вільні члени, Л. Рудзінський і Л. Гребінка — провідники 1-ої футб. дружини, Г. Паливода — провідник 2-ої, Р. Копійчук — провідник юнаків, І. Нагорняк — провідник учнів, інж. А. Лапичак — провідник жіночої відбиванкової ланки, Я. Олійник — чоловічої відбиванкової ланки, Д. Кулик — шахи, Б. Кучинський — теніс, інж. М. Яворський — бридж, інж. Я. Ткач — лещетарська ланка, Є. Чижович — представник до АФЛіґи, д-р В. Вірщук — дел. до Ш. Ліґи Контрольна Комісія: д-р С. Янів — голова, В. Кучкуда, М. Бойчук, мґр В. Підлуський і адв. М. Стецьків. Товариський Суд: проф. М. Добош, — голова, д-р Б. Комаринський і мґр Я. Пиндус — члени.

Після вибору Проводу Т-ва Збори розглянули справу 1-ої дружини, що виступає в АФЛізі. По довшій і докладній дискусії, в якій взяло участь більше число присутніх, вирішено залишити дальше 1-шу дружину в АФЛізі, як одиноку українську футбольну репрезентацію в стейті Н. Дж. Стверджено, що згідно із відповідною точкою правильника Американської Футбольної Ліґи, „Ч. Січ", як власник „френчайсу" АФЛіґи, має територіяльне право 75 миль радіюсу довкола м. Нюарку. Згідно з цим фактом, „Ч. Січ" має на цій території право організувати для себе моральну і матеріяльну піддержку. Охочі симпатики 1-ої футбольної дружини „Ч. Січі" в довколишніх містах, зможуть тепер активніше діяти для добра тієї одинокої репрезентантки стейту в побільшеній в цьому році АФЛізі.

О. Твардовський

ТАРЗАН, Ч. 6131. Боїться холодного світла!

На дні глибокого, чорного вітряного тунелю Тарзан знайшов з охолодженим повітрям склепіння блискуче від холодного світла з дивного камінного глобуса. — Ці люди вживали холодного вічного світла... Світла, яке блищить століття після того, як вони зникли!

— Я дещо боюся, Тарзане! Я ніколи раніше не бачив холодного світла... Можливо, що воно дуже небезпечне!

— Іто! Я також трохи настрашений! Я не вірю в духи і в примари... Але...